

یک تابلو بازتاب وضعیت

عباس عبدي

به طور معمول برای اظهار نظر نسبت به وضعیت و روند تحولات جامعه باید به مجموعه‌ای از داده‌های معتبر و قابل تعمیم همچون نظرسنجی‌ها، داده‌های ثبتی و رسمی و... استناد کرد ولی راه دیگری هم هست که البته باید با دقت از آن استفاده کرد و آن تحلیل پدیده‌های منفرد است که طبعاً می‌توان با قراین و شواهد تکمیلی آن را توصیف و تحلیل و نتیجه‌گیری کرد. یکی از این نمونه‌ها، آگهی بزرگ با عنوان: «نامزدهای انتخابات انجمن اسلامی دانشجویان دانشگاه امیرکبیر» است که در تاریخ ۲ و ۳ خرداد در این دانشگاه برگزار شد.

آیا این تابلو معرف معنا و وضعیتی است؟ در اینجا می‌کوشم که بخشی از معانی پیدا و پنهان این تابلو را شرح دهم.

۱- در این تابلو اعلام شده که شصتمین دوره شورای مرکزی انجمن اسلامی است. به عبارت دیگر انجمن از سال ۱۳۴۲ آغاز شده است. احتمالاً کسانی که این را نوشته‌اند اطلاع دقیقی از سابقه انجمن اسلامی این دانشگاه ندارند. پیش از انقلاب شاید فقط دو یا سه سال انتخابات انجمن اسلامی بوده و هر چه هست پس از انقلاب است. به علل گوناگون چنین انتخاباتی در آن زمان برگزار نمیشد. این‌گونه تاریخ‌نگاری به ویژه اینکه قریب به اتفاق افراد قدیمی این انجمن خارج از دایره کنونی این انجمن هستند معرف فقدان صداقت سیاسی است.

مصادره تاریخ دیگران کمکی به کسی نمی‌کند همچنان‌که تاکنون نکرده است. البته این موضوع به تنهایی چندان مهم نیست ولی در کنار سایر موارد معنادار خواهد شد.

۲- تعداد نامزدها ۱۷ نفرند که ۸ نفر آقا و ۹ نفر نیز خانم برای انتخاب ۹ نفر هستند. به عبارت دیگر نامزدها کمتر از نیمی از انتخاب‌شوندگان هستند که شاید ناشی از فقدان تنوع گرایش‌ها و بی‌توجهی به حضور در چنین نهادی است.

۳- عکس و نام پسران در تابلو هست ولی در مورد خانم‌ها تصاویرشان

از کنار نام آنان حذف شده و به جای آن آرم انجمن اسلامی است. چنین رویکردی در حذف نام خانمها که تصاویر کارت دانشجویی آنان به لحاظ حجاب رسمی رعایت شده است و مشابه اینها در صداوسیما و مطبوعات منتشر میشود، از عجایب روزگار است و نشان میدهد مساله فراتر از حجاب است. این کار را برای زنان پرده نشین هم نمیکنند چه رسد برای دخترانی که در کلاس درس کنار دانشجویان پسر نشسته اند.

۴- نام کوچک این ۱۷ نفر به این شرح است؛ علی، محمدطه، علی، سیدامیرهادی، محمدعرفان، سیدعلیرضا، مهدی، سیدمحمدحسین، ریحانه، ریحانه، فاطمه سادات، مطهره، زهرا، مائده، فاطمه سادات، فاطمه سادات و آخرین نفر نیز میترا. به عبارت دیگر صددرصد اسامی کوچک پسران و ۹۰ درصد اسامی کوچک دختران مذهبی است. درحالی که در سالهای تولد آنان یعنی در ابتدای دهه ۱۳۸۰ درصد نامهای کودکان تهرانی در دختران حدود ۴۵ و در پسران کمتر از ۶۰ درصد بوده است (البته دانشجویان همه تهرانی نیستند ولی ارقام کشوری هم تفاوت زیادی ندارد). همچنین ۶ نفر از آنان سید هستند که ۳۵ درصد نامزدها است. در حالی که در جامعه آماری تهران، حدود ۶ درصد افراد دارای پیشوند یا پسوند معرف سیادت هستند.

از این واقعیات چه نتیجهای میتوان گرفت؟ يك نتیجه روشن است که مذهبی شدن این افراد بر اثر پیشینه خانوادگی بوده و بسیار بعید است که تحت تاثیر آموزش و پرورش یا دانشگاه یا نهاد دین رخ داده باشد. اتفاقی که پیش از انقلاب به وفور دیده میشود. این نشان میدهد که این افراد نه تنها در این فضای دانشگاهی نمایندگی مجموعه وسیعی از دانشجویان را به عهده ندارد بلکه و مهمتر اینکه ارتباط مذهبی موثری نیز با دانشجویان دیگر نداشته اند که رغبتی برای حضور آنان در فعالیتهای خود ایجاد کنند و به نوعی از حیث فعالیت اسلامی، بیگانه از فضای عمومی دانشجویی هستند. حذف تصاویر دختران دانشجویی بیش از هر چیز بازتاب این بیگانگی آشکار است.

۵- شاید نتایج انتخابات آنان معنادارتر باشد. مطابق گزارشها، فقط ۲۲۸ دانشجو و طی دو روز در این انتخابات شرکت کرده اند. جالب است برای این تعداد اندک دو روز را در نظر گرفتند، در حالی که در گذشته و در دهه هفتاد و هشتاد معمولاً يك روز بود.

دانشگاه امیرکبیر اکنون حدود ۱۴۰۰۰ دانشجو دارد که کمتر از ۲ درصد دانشجویانش در این انتخابات شرکت کردند در حالی که آمار مشارکت در سال ۹۷، برابر ۴۳۴ نفر یعنی حدود دو برابر و در سال ۸۵، برابر ۲۷۲۴ نفر، یعنی ۱۲ برابر بیشتر بوده. در دهه ۱۳۷۰ به طور میانگین ۲ تا ۳ هزار نفر در انتخابات این انجمن شرکت میکردند، در حالی که تعداد دانشجویان دانشگاه در آن زمان حدود ۴۰۰۰ نفر یعنی ۳۰ درصد

تعداد کنونی بود. آن زمان ۵۰ تا ۷۰ درصد دانشجویان در انتخاب انجمن شرکت می‌کردند و اکنون کمتر از ۲ درصد است. مشارکت در انتخابات انجمن اسلامی دانشجویان حدود ۳۰ برابر کمتر شده است. به نظر می‌رسد که این تابلو و این ارقام به تنهایی گویای واقعیت موجود وضعیت اسلامی دانشجویی در یکی از مهم‌ترین و سابقه‌دارترین دانشگاه‌های کشور است. آنچه از تحلیل این تابلو به دست می‌آید نکته ناشناخته‌ای نیست و پیش از این هم یافته‌ها و شواهد تجربی دیگر چنین تحولاتی را نشان داده‌اند.

منبع: روزنامه اعتماد 21 خرداد 1401 خورشیدی